

Sygn. akt III AUa 589/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 kwietnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak (spr.)
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSA Barbara Białecka
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 1 kwietnia 2015 r. w Szczecinie

sprawy L. Ś.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 28 maja 2014 r. sygn. akt VII U 393/14

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 589/14

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z 17 grudnia 2013 roku, po rozpatrzeniu wniosku L. Ś. z 19 września 2013 roku, odmówił mu prawa do emerytury z uwagi na brak wymaganego wieku.

Z powyższą decyzją nie zgodził się ubezpieczony L. Ś., który w odwołaniu z 20 grudnia 2013 roku wniósł o przyznanie prawa do emerytury. Podkreślił, że zgodnie z art. 95 oraz art. 96 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zwaną dalej FUS rolników obowiązują odrębne przepisy, w związku z którymi członkowie Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych mogą przechodzić na wcześniejsze emerytury do 2017 roku. Wskazał, że spełnia przesłanki ustawowe warunkujące skorzystanie z tego przywileju.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując w całości argumentację, jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 28 maja 2014 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie oddalił odwołanie L. Ś..

Orzeczenie zostało wydane w oparciu o ustalenia faktyczne, z których wynikało, że L. Ś. urodził się (...). Wniosek o emeryturę ubezpieczony złożył 19 września 2013 roku. Poczynając od 2 października 2010 roku ubezpieczony ma nieprzerwanie ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Aktualnie do 31 marca 2015 roku jest to renta z tytułu okresowej częściowej niezdolności do pracy. Bezpośrednio przed nabyciem prawa do renty, to jest w okresie od 26 sierpnia 1996 roku do 1 października 2010 roku ubezpieczony świadczył pracę w charakterze zootechnika w Zakładzie Rolnym (...) z siedzibą w S.. Od 26 sierpnia 1996 roku L. Ś. jest członkiem Spółdzielni (...) z siedzibą w S., a pracę świadczył w oparciu o spółdzielczy stosunek członkostwa. Nadto, w toku swojej aktywności zawodowej pracował od 23 lipca 1974 roku do 15 czerwca 1975 roku w Instytucie (...) w S. jako stażysta, pomoc techniczna; od 13 maja 1976 roku do 27 października 1976 roku w Kombinacie (...) jako specjalista-kierownik brygady polowej; od 1 grudnia 1976 roku do 30 kwietnia 1978 roku w Wojewódzkiej Spółdzielni (...) w S. jako specjalista służby surowcowo-skupowej; od 1 czerwca 1978 roku do 31 grudnia 1987 roku w Zakładzie Rolnym w B. w Rolniczym Kombinacie Spółdzielczym (...) z siedzibą w S. jako kierownik zakładu rolnego. W okresie tym ubezpieczony był członkiem spółdzielni, zatrudnionym i wynagradzanym według zasad obowiązujących spółdzielców; od 2 stycznia 1988 roku do 25 kwietnia 1996 roku w Gospodarstwie Rolnym Skarbu Państwa w Ż., a następnie S.S.P. (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. jako starszy specjalista do spraw produkcji. Aktualnie ubezpieczony legitymuje się okresem składkowym i nieskładkowym w łącznym wymiarze 34 lat 10 miesięcy i 15 dni.

Sąd pierwszej instancji odniósł powyższe ustalenia faktyczne do ustawy o FUS i uznał, że odwołanie ubezpieczonego nie zasługuje na uwzględnienie.

Swoje rozważania Sąd orzekający od wskazania podstawy prawnej, która byłaby właściwa do oceny wniosku ubezpieczonego. W związku z powyższym sąd pierwszej instancji wskazał, że przyjmując kryterium daty urodzenia powoda -(...) sytuację L. Ś. należało rozpatrywać przez pryzmat spełnienia przesłanek z art. 46 w zw. z art. 29 lub art. 32 ustawy o emeryturach i rentach, ewentualnie art. 184 w zw. z art. 32 ww. ustawy i § 4-8a Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Sąd Okręgowy uszczegółowił przywołane przepisy i podał jakie kryteria ubezpieczony musiałby spełnić aby otrzymać w oparciu o te regulacje emeryturę. W związku z powyższym sąd pierwszej instancji wskazał, że przesłankami nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym na podstawie art. 46 w zw. z art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z FUS są dla mężczyzny osiągnięcie wieku 60 lat; wykazanie co najmniej 35-letniego okresu składkowego i nieskładkowego, ewentualnie co najmniej 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego i uznanie ubezpieczonego za całkowicie niezdolnego do pracy; nieprzystąpienie do otwartego funduszu emerytalnego, ewentualnie złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa; pozostawanie ostatnio, przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę, w stosunku pracy (posiadanie statusu pracownika). Sąd Okręgowy dodatkowo podkreślił, że wyżej opisane warunki wnioskodawca musi spełnić kumulatywnie do 31 grudnia 2008 roku. W dalszej kolejności sąd pierwszej instancji uszczegółowił przesłanki uprawniające do uzyskania emerytury w oparciu o art. 32 ustawy o FUS, który stanowi, że ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku, będącym pracownikami, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 FUS. Sąd Okręgowy wskazał w tym przypadku, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn; ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Z powyższego jednoznacznie, zdaniem sądu pierwszej instancji, wynika, że dla nabycia przez mężczyznę prawa do emerytury w wieku obniżonym na podstawie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy emerytalno-rentowej wymagane jest łączne spełnienie trzech zasadniczych warunków: kryterium wieku - 60 lat; kryterium stażu ogólnego - 25 lat; kryterium stażu w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze - 15 lat. Przy tym kryterium stażu ogólnego oraz kryterium stażu w warunkach szczególnych musi być spełnione wg stanu na dzień 1 stycznia 1999 roku. Natomiast przesłanka

wieku winna być spełniona (odmiennie niż w przypadku art. 46 ust. 1 pkt 2) w dacie składania wniosku o emeryturę, względnie w dacie wydawania decyzji w przedmiocie prawa do emerytury.

Następnie Sąd Okręgowy odniósł przedstawione powyżej regulacje prawne do ustalonego w tej sprawie stanu faktycznego. Wskazał, że nie budzi wątpliwości, iż powód nie spełnia konstytutywnych przesłanek ustalenia prawa do emerytury w wieku obniżonym. Przede wszystkim według stanu na 31 grudnia 2008 roku L. Ś. miał ukończone 55 lat, a nie wymagane przepisem art. 46 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 29 ust. 1 pkt 2 ustawy o FUS, czy art. 46 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 32 ust. 1 i 4 ustawy FUS w zw. z § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze 60 lat. Sąd Okręgowy wskazał w dalszej części swego uzasadnienia, że wobec nie spełnienia kryterium wieku bez znaczenia pozostaje jakim stażem pracy w rozumieniu art. 29 ust. 1 pkt 2 czy art. 32 ust. 4 w zw. z § 4 legitymował się ubezpieczony w dacie 31 grudnia 2008 roku. Ponadto bezpośrednio przed złożeniem wniosku o emeryturę L. Ś. nie pozostawał w stosunku pracy, co wymagane jest w świetle art. 46 ust. 1 w zw. z art. 29 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W okresie od 26 sierpnia 1996 roku do 1 października 2010 roku L. Ś. świadczył pracę jako członek spółdzielni w Spółdzielczej A. W. z siedzibą w S.. Natomiast od 2 października 2010 roku ma ustalone prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Sąd Okręgowy wyjaśnił, że osoba, która w dacie złożenia wniosku o wcześniejszą emeryturę jest uprawniona do renty z tytułu niezdolności do pracy także musi spełniać warunek z art. 29 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (tak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2012 r., sygn. akt IIUK 252/11, Lex nr 1215440).

W końcowej części swego uzasadnienia sąd pierwszej instancji stwierdził, że ubezpieczony, zaprzeczając twierdzeniom organu rentowego, który na podstawie przeprowadzonego postępowania administracyjnego dokonał niekorzystnych dla niego ustaleń, winien w postępowaniu przed sądem nie tylko podważyć trafność tych ustaleń, ale również – po myśli art. 6 k.c., wskazać na okoliczności i fakty znajdujące oparcie w materiale dowodowym, z których możliwe byłoby wyprowadzenie wniosków i twierdzeń zgodnych z jego stanowiskiem reprezentowanym w odwołaniu od decyzji. Zdaniem Sądu Okręgowego, skarżący temu obowiązкови nie sprostał. Sąd pierwszej instancji uargumentował swoje rozstrzygnięcie dodatkowo tym, że w świetle ugruntowanego stanowiska sądów powszechnych i Sądu Najwyższego okres zatrudnienia w spółdzielni produkcyjnej wynikający ze stosunku członkostwa, nie może zostać, wliczony do okresu, od którego zależy nabycie prawa do wcześniejszej emerytury z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2012 r., sygn. akt I UK 384/11, Lex nr 121266; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 16 stycznia 2014 r., sygn. akt III AUa 587/13, Lex nr 1433844). W związku z powyższym Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że okresy zatrudnienia ubezpieczonego wynikające z jego członkostwa w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych mogą być kwalifikowane jako okresy składkowe na potrzeby ustalenia tak zwanego ogólnego stażu pracy. Zgodnie bowiem z art. 6 ust. 2 pkt 12 za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 roku następujące okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne: pracy na obszarze Państwa Polskiego w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych i w innych spółdzielniach zrzeszonych w (...) Związku Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych, w zespołowych gospodarstwach rolnych spółdzielni kółek rolniczych zrzeszonych w Krajowym Związku (...) oraz pracy na rzecz tych spółdzielni: a) objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki, b) przed dniem objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego z tego tytułu. Kończąc rozważania Sąd Okręgowy wyjaśnił, że powód nie może wywodzić swojego prawa do emerytury w wieku obniżonym z przepisów art. 95 i art. 96 ustawy FUS. Przepisy te regulują bowiem kwestie zbiegu świadczeń przewidzianych w systemie zabezpieczenia społecznego i ustalonych już prawomocną decyzją (ewentualnie wyrokiem sądu), a nie przesłanki nabycia prawa do tych świadczeń.

Kierując się wyżej wskazaną argumentacją Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 oddalił odwołanie ubezpieczonego.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia złożył ubezpieczony L. Ś.. W złożonym środku zaskarżenia domagał się zmiany wyroku poprzez przyznanie mu prawa do emerytury. Podniósł, że został niewłaściwie zrozumiany, a

materiał dowodowy został oceniony wadliwie. Wskazał, że wniosł o przyznanie mu prawa do emerytury jako rolnik obowiązkowo ubezpieczony w ZUS zgodnie z dekretem z 4 marca 1976 roku oraz ustawą FUS. Skarżący utrzymywał, że legitymuje się 35 – letnim okresem pracy jako rolnik ubezpieczony w ZUS. Dlatego apelujący wniosł o stwierdzenie czy jest rolnikiem, a rolnik to zawód szczególny. Do apelacji załączył szereg dokumentów dotyczących przebiegu jego pracy zawodowej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja ubezpieczonego nie zasługuje na uwzględnienie. Przedstawione przez Sąd pierwszej instancji w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku ustalenia faktyczne są prawidłowe i znajdują oparcie w zgromadzonym materiale dowodowym sprawy, a wysunięte na ich podstawie wnioski prawne są zgodne z obowiązującymi przepisami. Ustalenia te i rozważania w całości aprobuje Sąd Apelacyjny, przyjmując je za własne, co też czyni apelację niezasadną. Twierdzenia i zarzuty apelacji mają charakter wyraźnie polemiczny i abstrahują od obowiązujących w tej mierze przepisów prawa.

Na etapie postępowania apelacyjnego sporna kwestia sprowadzała się do ustalenia czy ubezpieczony jest rolnikiem i czy w związku z tym może ubiegać się o przyznanie mu prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie przepisów ustawy FUS. Skarżący nie kwestionował bowiem w apelacji tej części ustaleń sądu pierwszej instancji, z której wynikało, że L. Ś. nie spełnia kryteriów do uzyskania emerytury w oparciu o art. 46 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 29 ust. 1 pkt 2 ustawy o FUS, czy też art. 46 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 32 ust. 1 i 4 ustawy FUS w zw. z § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z uwagi na brak wymaganego wieku 60 lat. Ponieważ przedstawione w uzasadnieniu wyroku przepisy prawa są prawidłowe, a ustalenie wieku ubezpieczonego bezsporne Sąd Apelacyjny także podzielił rozważania sądu pierwszej instancji w tej części i uczynił je integralną częścią swego uzasadnienia bez potrzeby ich powtarzania.

Przejdzie do zagadnienia, które skarżący kwestionuje, a zatem do ustalenia czy ubezpieczony jest rolnikiem i czy w związku z tym może uzyskać świadczenie emerytalne w oparciu o ustawę FUS wymaga ustalenia kto w rozumieniu systemu ubezpieczeń społecznych jest rolnikiem i jakim ubezpieczeniom podlega. Regulacje dotyczące tego zagadnienia znajdują się w ustawie z 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1403) zwanej dalej ustawą rolniczą. Zgodnie z art. 6 pkt 1 tej ustawy przez rolnika rozumie się pełnoletnią osobę fizyczną, zamieszkujejącą i prowadzącą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym, w tym również w ramach grupy producentów rolnych, a także osobę, która przeznaczyła grunty prowadzonego przez siebie gospodarstwa rolnego do zalesienia. Z kolei art. 6 punkt 4) ustawy rolniczej wskazuje, że przez gospodarstwo rolne rozumie się każde gospodarstwo służące prowadzeniu działalności rolniczej. Definicje te były przedmiotem orzecznictwa Sądu Najwyższego, który wyjaśnił, że prowadzenie działalności rolniczej, zgodnie z art. 6 pkt 1 ustawy rolniczej, jest rozumiane jako prowadzenie na własny rachunek przez posiadacza gospodarstwa rolnego działalności zawodowej, związanej z tym gospodarstwem, stałej i osobistej oraz mającej charakter wykonywania pracy lub innych zwykłych czynności wiążących się z jego prowadzeniem (tak Sąd Najwyższy Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w wyroku z dnia 29 września 2005 r., I UK 16/2005, OSNP 2006/17-18/ 278). Sąd Apelacyjny podziela ten pogląd Sądu Najwyższego i uznaje go za własny. Przy czym odniesienie go do sytuacji faktycznej ubezpieczonego sprawia, że nie może on być uznany za rolnika w świetle powyższych regulacji. Przede wszystkim z akt postępowania wynika, że ubezpieczony pracował jako kierownik zakładów rolnych, a pracę świadczył w oparciu o spółdzielczy stosunek członkostwa. Nie jest to zatem prowadzenie działalności gospodarczej przez rolnika w rozumieniu art. 6 ustawy rolniczej. Co więcej, ubezpieczony nie wykazał aby posiadał gospodarstwo rolne i w sposób ciągły i trwały je prowadził. Taka sytuacja oznacza, że nie może on korzystać ze świadczeń o jakich mowa w ustawie rolniczej, a w szczególności z prawa do przewidzianej w tej ustawie emerytury. Pozostawanie w stosunku członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej podlega – jak wynika z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, a także sądów powszechnych (patrz wyrok Sądu Najwyższego z 25 października 1994 roku, sygn. akt II URN 23/94, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 3 października 2012 roku, sygn. akt III AUa 227/12, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z 11 września 2013 roku, sygn. akt III AUa 66/13), powszechnemu obowiązkowi ubezpieczeń i daje prawo do ubiegania się o emeryturę na zasadach ogólnych przewidzianych w ustawie o FUS.

Tym bardziej, że jak stanowi art. 7 ust. 1 pkt 1 oraz art. 16 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu rolników ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu, macierzyńskiemu oraz emerytalno-rentowemu podlega z mocy ustawy rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny, jeżeli ten rolnik nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo nie ma ustalonego prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Tymczasem w niniejszej sprawie ubezpieczony nawet nie wykazał aby posiadał taki obszar użytków rolnych. Co więcej, jest poza sporem, że ubezpieczony jest osobą ubezpieczoną w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, czego sam nie kwestionuje. W związku z powyższym Sąd Okręgowy słusznie uznał, że aby uznać twierdzenia ubezpieczonego iż przysługuje mu emerytura rolnicza za uzasadnione musiałby on je - po myśli art. 6 k.c., wykazać czego jednak nie uczynił. Z przytoczonych wyżej uregulowań i stanu faktycznego ustalonego w tej sprawie wynika, że ubezpieczony nie tylko nie podlega ubezpieczeniom z KRUS, ale też nie jest rolnikiem, co czyni jego twierdzenia niezasadnymi i nie daje mu prawa do skutecznego domagania się świadczenia emerytalnego w oparciu o rolniczy system ubezpieczeń. Ubezpieczony podlega systemowi ubezpieczeń społecznych w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych i na podstawie ustawy o FUS aktualnie nie przysługuje mu prawo do emerytury, jak prawidłowo wskazał Sąd Okręgowy w uzasadnieniu swego orzeczenia.

Poza tym, sąd pierwszej instancji słusznie przyjął, że artykuły 95 i art. 96 ustawy FUS nie mogą być podstawą ustalenia prawa do emerytury, gdyż przepisy te regulują kwestie zbiegu ustalonych już świadczeń przewidzianych w systemie zabezpieczenia społecznego. Innymi słowy ubezpieczony mógłby powołać się na te regulacje gdyby uzyskał już prawo do świadczenia emerytalnego. Taka sytuacja w tej sprawie jednak nie występuje.

Z tych względów Sąd Apelacyjny na postawie art. 385 k.p.c. apelację ubezpieczonego oddalił.

SSA Barbara Białecka SSA Anna Polak SSA Romana Mrotek